

ชีวิตมุสลิมใน “รงยาเสพติด”

แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง

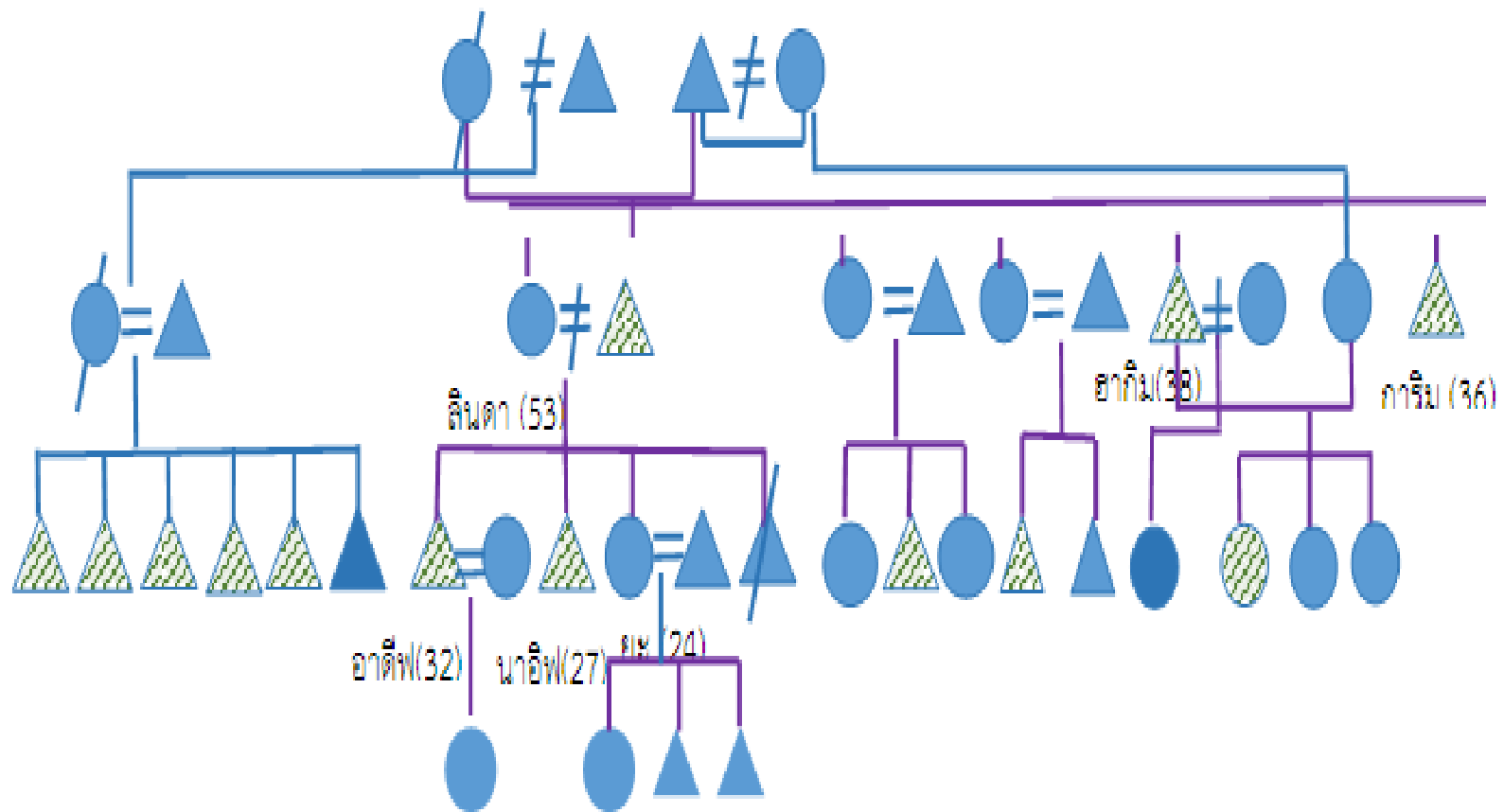
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

อยากรู้จักคนใช้ยาเสพติด

เรื่องราวของผู้หญิง
ที่ติดเชื่อเฮโรอีน
จากสามีที่ใช้ยาเสพติด

สำรวจสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด

แผนภูมิที่ 5.2 ฟังเครื่องญาติของลินดา

▲ หมายถึง ผู้ชาย ● หมายถึง ผู้หญิง ▲/● หมายถึง คนใช้ยาเสพติด

มุมมองต่อ “คนใช้ยาเสพติด”

- รัฐ
- ศาสนา
- การแพทย์
- นักวิจัย

คำถามการวิจัยกับอคติของนักวิจัย ?

คนทำผิดศาสนา

คนทำผิด
กฎหมาย

คนป่วย

ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับ
ครอบครัว เครือญาติ ชุมชนอย่างไร

นักวิจัย กับ “คนใช้ยาเสพติด”

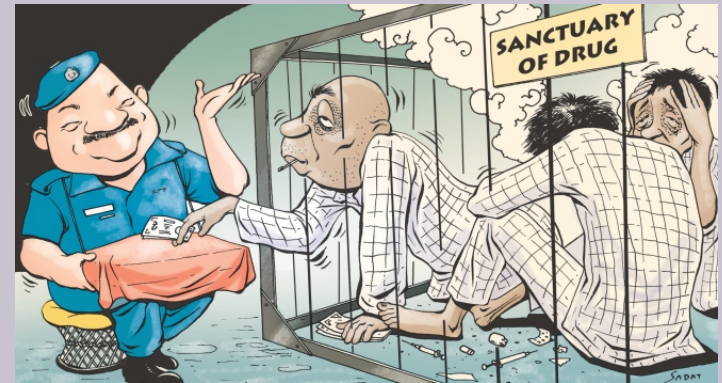

- ทบทวน - มุมมองต่อคนใช้ยาเสพติด
- เท่าทัน - วาทกรรมของรัฐ การแพทย์ และศาสนา
- จุดยืน - ทำความเข้าใจคนใช้ยาเสพติด

พื้นที่ (ศึกษา) กับอำนาจในพื้นที่

พื้นที่นี้ มีอำนาจไม่เท่ากัน

- คูก / ค่ายบำบัด
- โรงพยาบาล
- มัสยิด / สถานที่บำบัดที่ใช้ศาสนา

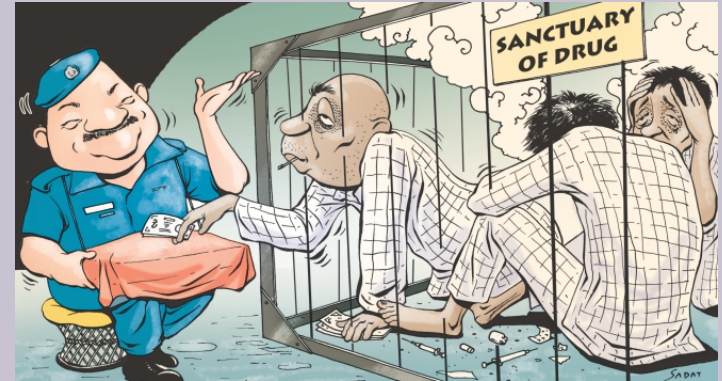
เวลา	
04.00 น.	ตื่นนอนเตรียมสวดมนต์
04.20 น.	ละหมาดสุนัตเตาปะห์/ ละหมาดสุนัตตะฮัจญ์/ อ่านอัลกุรอาน
05.20 น.	ละหมาดสุนัตซุบฮีก่อน/ ละหมาดซุบฮี
05.35 น.	อ่านอัลกุรอาน/ กล่าวซิกิรรำลึกถึงอัลลอฮ์
06.35 น.	ทบทวนหน้าที่และบทบาทในชีวิตประจำวันเพื่อรำลึกถึงความดีที่ต้องทำ
06.50 น.	ละหมาดสุนัตอิชรออ์ รับประทาน
07.00 น.	ทำความสะอาดที่พัก ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัว เป็นต้น
07.30 น.	ทำภารกิจส่วนตัวและรับประทานอาหารเช้าพร้อมกับครอบครัว
08.00 น.	บริจาคทาน (ศอดาเกาะฮ์) ประจำวัน
08.30 น.	ปฏิบัติหน้าที่และงานรับผิดชอบ หรือเขียนหนังสือ
12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.30 น.	ละหมาดสุนัตก่อนซุฮ์รี/ ละหมาดซุฮ์รี/ ละหมาดสุนัตหลังซุฮ์รี
13.00 น.	ปฏิบัติหน้าที่และงานรับผิดชอบ หรือเขียนหนังสือ
16.00 น.	ละหมาดสุนัตก่อนอัสน์/ ละหมาดอัสน์/ กล่าวซิกิรรำลึกถึงอัลลอฮ์
16.30 น.	ออกกำลังกาย
18.00 น.	รับประทานอาหารเช้าพร้อมกับครอบครัว
18.50 น.	ละหมาดสุนัตก่อนมัฆริบ/ ละหมาดมัฆริบ/ ละหมาดสุนัตหลังมัฆริบ
19.00 น.	เรียนศาสนา/ ฝึกบทสวดตออาประจำวัน
19.50 น.	ละหมาดสุนัตก่อนอิชา/ ละหมาดอิชา/ ละหมาดสุนัตหลังอิชา
20.10 น.	อ่านตะลิมคุณค่าของศาสนาให้ครอบครัวร่วมฟัง
20.50 น.	ประชุมประจำวันพร้อมครอบครัว
21.45 น.	เตรียมนอน/ ละหมาดสุนัตเตาปะห์/ เตาปะห์ อ่านอัลกุรอานซูเราะห์อัลสะญาอะห์ และซูเราะห์อัลมุลก
22.00 น.	เข้านอนตามระเบียบปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมของท่านนบี

จงพิพากษาตัวเราก่อนที่พระเจ้าจะพิพากษาเรา

พื้นที่ (ศึกษา) กับอำนาจในพื้นที่

พื้นที่นี้ มีอำนาจไม่เท่ากัน

- คูก / ค่ายบำบัด
- โรงพยาบาล
- มัสยิด / สถานที่บำบัดที่ใช้ศาสนา
- ชุมชน

นักวิจัยในชุมชน “รังกาเสพติด”

- ความรู้ - เรื่องยาเสพติด
- อำนาจ - อาชีพ การงาน
- เพศ - อันตราย / ปลอดภัย
- คนนอก – คนใน

มานุษยวิทยากับงานสนาม

- การสร้างความสัมพันธ์ / ความไว้วางใจ
 - 1 ปีในคลินิกฟ้าใส – กำหนดตำแหน่งแห่งที่ของผู้วิจัย
 - ชุมชน - เปิดเผย หรือ ปกปิด
- การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ?
 - อยากนั่งวงน้ำหอม ต้องเลี้ยงน้ำหอม
 - สัมภาษณ์และดูต้นทาง

มานุษยวิทยากับงานสนาม

- ความเสี่ยงในการเก็บข้อมูล
 - ผิดกฎหมาย
 - ผิดศีลธรรม
- จริยธรรม
 - การลงทุนเพื่อข้อมูล
 - ความลับของผู้ให้ข้อมูล
 - การเขียนถึงผู้ใช้ยาเสพติด

ข้อจำกัดของการวิจัย

- พื้นที่และเวลาขณะใช้ยาเสพติด
- พื้นที่ในบ้าน

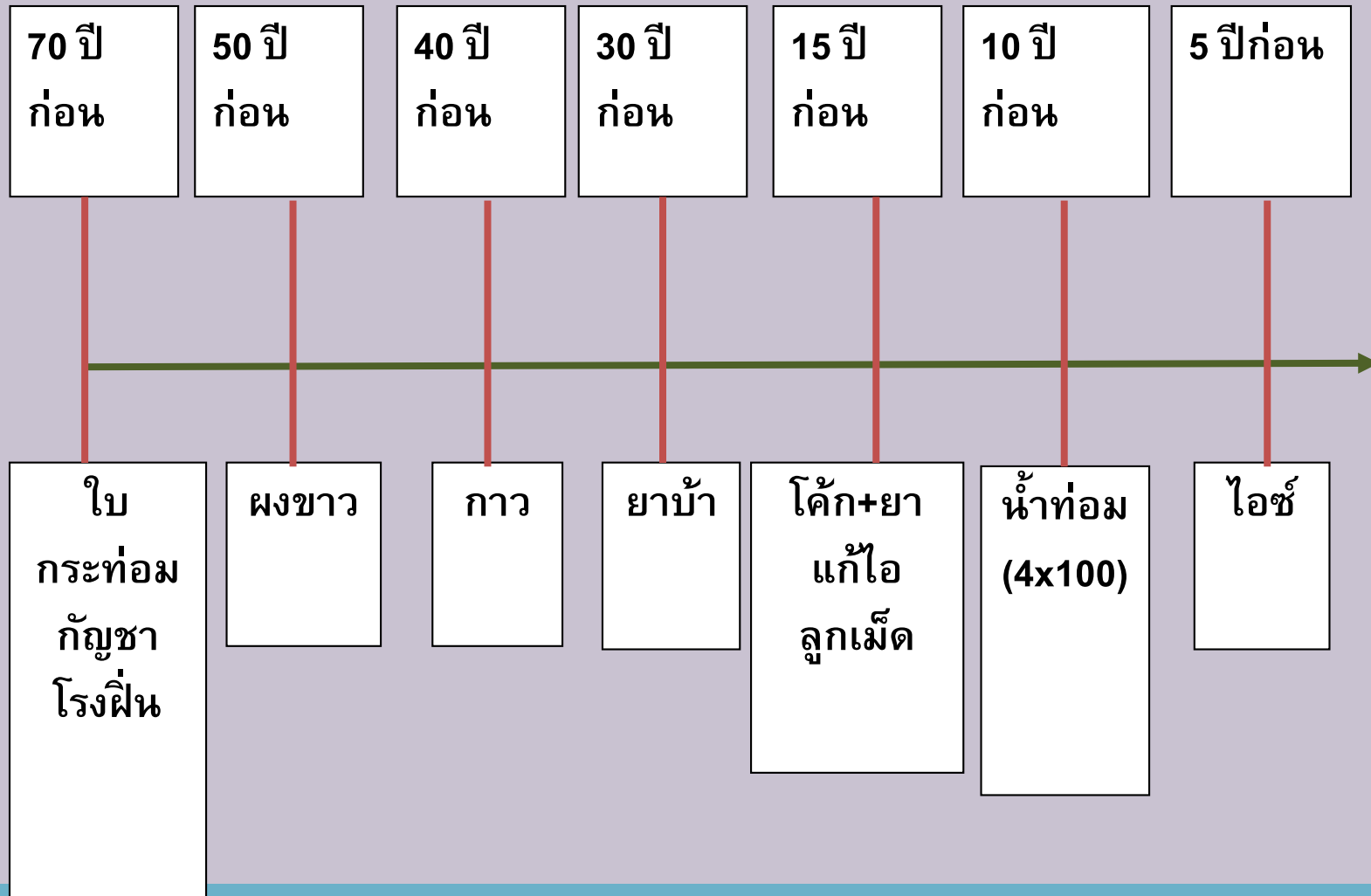

โจทย์ของงานวิจัย

1. การใช้ยาเสพติดในชุมชนแห่งหนึ่ง สัมพันธ์กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมอย่างไร
2. เบื้องหลังการติดยามีเรื่องเล่า ความนึกคิด คำอธิบาย การให้ความหมาย และมุมมองต่อการดำเนินชีวิต ศาสนา และการใช้ยาเสพติดอย่างไร

ปีนตั่ง - รังยาเสพติด

การทำมาหากิน

ผู้ชาย	ผู้หญิง
ประมง	โรงงาน
กรีดยาง	ค้าขาย
ทำสวน	เด็ดหัวปลาชีว
เลี้ยงวัว	

ปีนตั่งกับการเปลี่ยนแปลง

1. ถนนทางหลวง (40 ปีก่อน)
2. การเข้ามาของสลาฟ (สายใหม่) (30 ปีก่อน)
3. เลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน (20 ปีก่อน)
4. อุตสาหกรรมพลังงาน (10 ปีก่อน)

สังคมวัฒนธรรมกับการติดยาเสพติด

- น้ำเต้าล่าไปซื้อพร้าล่ามาชักย่านมันโดนกัน

○ กฎหมาย

“ญาติเราเองแหละที่เกี่ยวข้องอยู่ จะให้ทำไ้ได้ เรียกตำรวจ
มาจับเหรอ แล้วจะมองหน้ากันยังงต่อไป”

○ กฎศาสนา – หุก่มปากัด

“ลูกชายเวาะก็กินยา (ยาเสพติด) แล้วจะให้เวาะใช้ฮุกุม
ปากัดได้อย่างไร”

สังคมวัฒนธรรมกับการติดยาเสพติด

- “อาหวัง” ลูกชายที่รัก

“อาหวังทั้งหลาย ติดยาทั้งเพ”

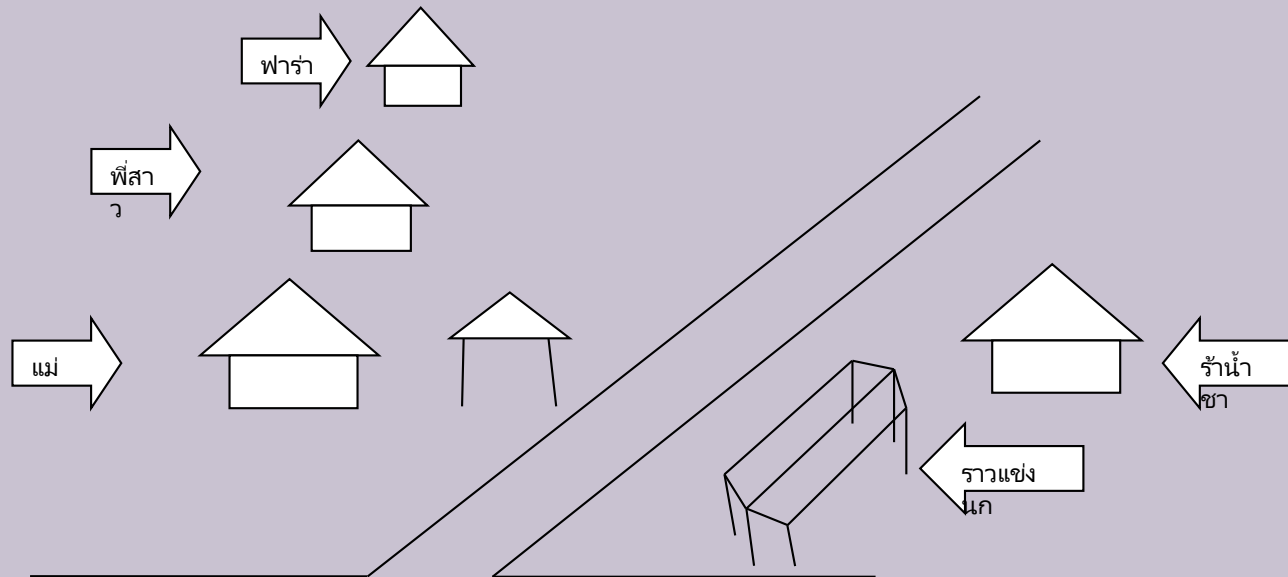
“ประเคนทุกอย่างให้ ใช้งานไม่ได้ นอนตื่นสาย ตื่นมาก็กิน
อาบน้ำ ป้างนอก เล่นยาเสร็จกลับบ้าน เจ้หะพูดอะไร
มากไปอาหวังก็จะหงุดหงิด ถ้าคนอื่นมาบอกว่าอาหวังไป
ติดยา เล่นการพนัน หรือทำอะไรไม่ดี เจ้หะไม่เชื่อ เชื่ออา
หวังคนเดียว”

สังคมวัฒนธรรมกับการติดยาเสพติด

● ขน้า พื้นที่ของลูกผู้ชาย

“พ่อแม่ด่าก็ไปอยู่หน้า เมียด่าก็ไปนอนหน้า”

สังคมวัฒนธรรมกับการติดยาเสพติด

- **ออกเรือ เป้าหมายของวัยรุ่น**

“ไม่ชอบโรงเรียน ไม่อิสระ ออกมาทำงานหาเงิน ได้เงินก็ได้ไปเที่ยวเล่น”

“ออกเรือที่ตานี งานหนักมาก ได้ปลาเป็นแสนโล ถ้าแก่เอาไอแดงใส่ในกระตักน้ำให้ มีแรงเลย เราไม่รู้ก่อน มารู้ทีหลังเลยไปขอดูอยากรู้ว่าเป็นแบบไหน เพื่อนอีกคนเลยให้ดู ใส่เรือตอนนั้นสา มันหอม สาเลยหลงเลย แต่อยู่ไม่นาน ตอนหลังว่าไม่ชอบเพราะไม่ได้นอนไม่ได้กิน ไอชาวดีกว่า”

คนใช้ยาเสพติดติดกับพื้นที่ชีวิตประจำวัน

- ชุมชน
- พื้นที่ศาสนา (มัสยิด สุสาน วันสำคัญทางศาสนา)
- คลินิกฟ้าใส

ศาสนากับคนติดยาเสพติด

“ค็อมรุ” หมายถึง ทุกสิ่งที่ทำให้มีนเมา
ค็อมรุทุกประเภทเป็นสิ่งที่ต้องห้าม (ฮารอม)
ค็อมรุถือว่าเป็นบาปใหญ่
ที่เท่าเทียมกับการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.)

คำอธิบายสถานการณ์การติดยา

“คนทำผิด ทำให้อัลลอฮฺลงโทษ
ทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน”

อาซัน บิห์ลัน มัสยิดปินตัง

คนใช้ยากับความเข้าใจศาสนา

- **นาเซกับความกลัว**

“เราก็ก้าวตกรุก ตอนเล่นยาที่โรงเรียนไม่เคย
นึกถึงศาสนาเลย”

- **การมีรู้สึกอายเมื่อเจอครูสอนศาสนา**

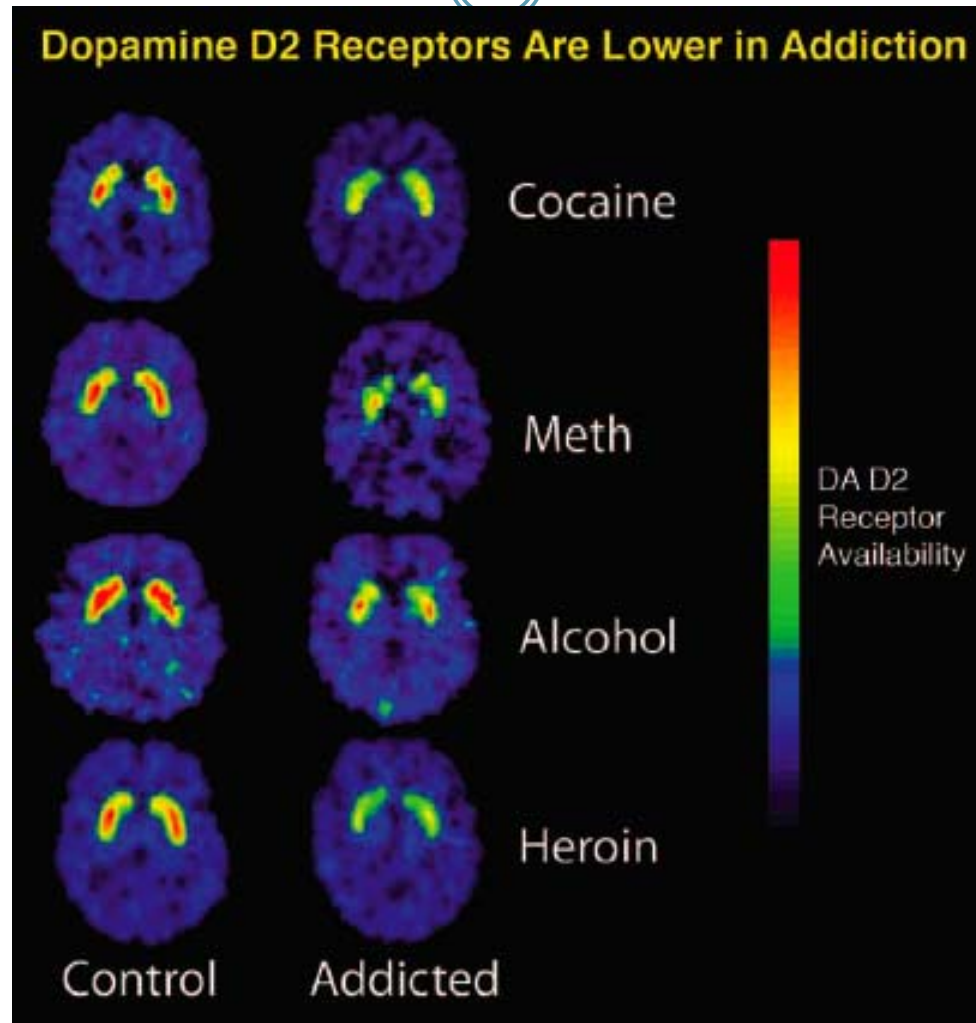
“อายเวลาเจอแก เราเป็นคนดีอุปราชนั้น (แบบ
นั้น) แกเป็นคนเข้มงวด เกรงใจ รู้สึกผิด”

คนใช้ยากับความเข้าใจศาสนา

- “ใกล้ตายแล้วสิ ถึงได้ม้ามัศจรรย์ได้” (ชาร์ฟ)
- “จะรู้สึกว่ามีสายตาคคนมองเหมือนว่า อย่าง
มึงมามาหยั่งด้วยเหรออ คนชอบหันมามอง
เวลาอยู่ในหมู่บ้าน บางคนก็มองอย่างนั้น
บางทีก็ไม่อยากไป” (นาเซ)

คนใช้ยาเสพติด กับ โรคสมองติดยา

เป้าหมายของการบำบัดผู้ติดยาเสพติด

"ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด" หมายความว่า การกระทำใด ๆ อันเป็นการบำบัดการติดยาเสพติดและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติด รวมตลอดถึงการรักษาสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ซึ่งเสพยาเสพติดให้กลับคืนสู่ สภาพปกติโดยไม่เสี่ยงต่อการเป็นผู้ติดยาเสพติด"

คนใช้ยาปีนตังกับโรงพยาบาล

- คนในชุมชน

- ขี้ยา

- “หนักมากแล้ว”

- คนในครอบครัว

- ความหวัง

- ความยินดี

พื้นที่บำบัดและศาสนา

- การให้ความหมายคนติดยาด้านเดียว
- กฎเกณฑ์และเป้าหมายชัดเจน

พื้นที่ที่คนติดยาไม่สามารถต่อรอง

ทำให้คนติดยา “ไม่ปกติ”

การกระทำให้ปกติเพื่ออยู่ร่วมกัน

1.การควบคุมตัวเอง

- ชนิดและปริมาณของยาเสพติด
- การใช้เงินกับยาเสพติด

2.การทำหน้าที่ต่อครอบครัวและเครือญาติ

- เลี้ยงดู
- ดูแล

3.การรักษาบทบาทในชุมชน

การควบคุมตัวเอง

1. “ลูกเม็ต” ไม่นิยม

“คนที่บ้านไม่กินลูกเม็ต กิน 2 เม็ต ไปกินเบียร์สักขวด จำ
เพื่อนไม่ได้ เขาบอกกันแล้วว่าอย่าเล่น
เล่นแล้วไม่รู้จักพี่จ๊กน้อง”

2. เมทาโดนช่วยควบคุม

3. ใช้ยาเกินขนาด อาละวาด และ หลอน

4. การจัดการรายได้เพื่อควบคุมการใช้ยาเสพติด

การทำหน้าที่ต่อครอบครัวและเครือญาติ

1. เลี้ยงดูตัวเอง ภรรยาและลูก

- ทำงานเป็นประจำ
- ทำงานบ้างไม่ทำงานบ้าง
- ไม่ทำงานเลย

2. ดูแลคนในครอบครัว

- ดูแลพ่อแม่ที่แก่เฒ่าและเจ็บป่วย
- ดูแลลูกเล็ก

การรักษาบทบาทในชุมชน

- คนติดยาจิตอาสา
- “ฮาร์ป” การสร้างความไว้วางใจ
- เลี้ยงลูก และ เลี้ยงเด็ก

ความปกติที่ต้องต่อรอง (negotiated normality)

สถานะที่เลือกปฏิบัติตามบรรทัดฐานบางอย่างของชุมชน เพื่อ
ยังคงรักษาความสัมพันธ์และสมาชิกภาพให้อยู่ร่วมกันได้ ความ
ปกตินั้นจึงเป็นความปกติที่ต้องต่อรอง (negotiated normality)

ต่อรองที่จะไม่ทำตามบรรทัดฐานทั้งหมด (เช่นทำตามกฎหมาย
ดูแลสุขภาพตามหลักการแพทย์ ปฏิบัติตามหลักการศาสนาและ
ปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด) แต่เลือกจะทำตามบรรทัดฐาน
บางอย่าง โดยเฉพาะบรรทัดฐานที่คนในครอบครัวเครือญาติ
และชุมชนให้ความสำคัญ

เงื่อนไขการต่อรองให้เป็นปกติ

พื้นที่บำบัด / พื้นที่ศาสนา

- ความสัมพันธ์ที่แนบชิด
- ผู้ใช้ยาเสพติด – ผู้ป่วย/
ผู้ทำผิดหลักศาสนา
(ละเลยตัวตนด้านอื่น ๆ)
- กฎเกณฑ์/บรรทัดฐาน –
ชัดเจน

พื้นที่ชุมชน / บ้าน

- ความสัมพันธ์แนวระนาบ
- ผู้ใช้ยาเสพติด – พ่อ พี่
น้อง ลูก เพื่อน เพื่อนบ้าน
- กฎเกณฑ์/บรรทัดฐาน –
เลื่อนไหล หลากหลาย

มัสลัน ผู้ยอมจำนนกับความเป็น “ขี้ยา”

“อยากให้มันทำร้ายร่างมันให้ตายไปเลย
เพราะถ้ามันตายจะไม่ทำให้ใครเดือดร้อน
ตอนนี้จะเลี้ยงร่างตัวเองยังไม่ได้ งานการไม่ทำ
พี่น้องคนอื่นเล่นยา มันก็ทำงานกันหมด
มันจะเล่นยาไม่ว่าแล้ว แต่ขอให้เลี้ยงร่างตัวเอง”

การอยู่ร่วมกันในรั้วยาเสพติด

- การติดยาเป็นสถานะไม่ปกติ – ต่อรองให้เป็นปกติ
- บรรทัดฐานที่กำหนดให้สังคมปกติ – หลากหลาย
- ความปกติที่ต้องต่อง
 - ลดความเสี่ยงของคนในชุมชน
“ไม่เคยมีปล้นจี้ ชิงทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ฆ่า ข่มขืนในปิ่นตัง”
 - สร้างความปลอดภัยให้คนใช้ยาเสพติด
ปลอดภัยจากกฎหมาย/ตราประทับในสังคม
มั่นใจว่ายังคงเป็นสมาชิกของชุมชน